

**MINISTERSTWO
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**
SEKRETARZ STANU
PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
Paweł Wdówik

BON-V.070.37.2022.PS

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
epuap

Dotyczy: działania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych z zakresu wsparcia mieszkalnictwa dla niepełnosprawnych

Szanowny Panie Rzeczniku,

Na wstępie pragnę poinformować, że Program „**Mieszkania bez barier**” ujęty w plan działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych na 2019 rok zakładał dofinansowanie do najmu mieszkania dla osób niepełnosprawnych oraz dofinansowania kosztów dostosowania lub wyposażenia mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wprowadzenie nowej ustawowej formy wsparcia finansowego dla osób niepełnosprawnych w postaci świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, finansowanego również ze środków Funduszu Solidarnościowego, daje konkretne wsparcie finansowe w zakresie oczekiwanym przez osoby niepełnosprawne, zasilając ich budżet domowy, zwiększając możliwości finansowe osób niepełnosprawnych, pozwalając jednocześnie na poniesienie kosztów związanych z odpłatnością za lokal czy też dofinansowania kosztów dostosowania lub wyposażenia mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych.

30.11.2021 r. na stronie Ministerstwa pod adresem

<https://www.gov.pl/web/rodzina/ogloszenie-o-rocznym-planie-dzialania-na-rzecz-wsparcia-osob-niepelnosprawnych-na-2022-rok> zostało opublikowane *Ogłoszenie o Rocznym Planie Działania na Rzecz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na 2022 rok*, o którym mowa w art. 11 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o **Funduszu Solidarnościowym** (Dz. U. z 2020 r. poz. 1787, z późn. zm.). Programy resortowe Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, wskazane do realizacji w 2022 roku na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o Funduszu Solidarnościowym to. m.in. Program pn. „**Centra opiekuńczo-**

mieszkalne”, adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego. Głównym celem Programu jest: pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573), poprzez zapewnienie usług zamieszkiwania w formie pobytu całodobowego lub pobytu dziennego. Informacje z zakresu programów realizowanych w ramach Funduszu Solidarnościowego są publikowane na stronie Biura <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,161,fundusz-solidarnosciowy>

W **Programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”** (zwanym dalej Programem) założono realizację działania pn. „Tworzenie mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych”. Celem działania jest udzielanie wsparcia, o którym mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.) dla osób legitymujących się orzeczeniami o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Działanie polega na dofinansowaniu z budżetu państwa tworzenia mieszkań chronionych – treningowych lub wspieranych – zadania własnego jednostek samorządu terytorialnego. Lokale nie powinny być większe niż dla 7 osób, powinny być one dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Pierwszeństwo w otrzymaniu tej formy wsparcia będą miały osoby samotne lub zamieszkujące w trudnych warunkach lokalowych albo środowiskowych. Zgodnie z Planem finansowym Programu na lata 2022-2026, stanowiącym załącznik nr 2 do uchwały nr 189 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. zmieniającej uchwałę w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” na realizację ww. działania zaplanowano środki w wysokości 24 mln zł rocznie.

Zaplanowane na lata 2022-2024 działania w ramach pakietu **„Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” (S-A-M!)**, dotyczące rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej osób ze szczególnymi potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, na które przeznaczony zostanie dodatkowy miliard złotych. Adresatami działań będą osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. W ramach pakietu będą realizowane cztery programy:

1. Program mieszkanie dla osób z niepełnosprawnościami,
2. Program samochodowy,
3. Finansowanie tworzenia nowych Warsztatów Terapii Zajęciowej i Zakładów Aktywności Zawodowej,
4. Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, wyrobów medycznych i technologii asystujących.

Program mieszkanie dla osób z niepełnosprawnościami składa się z trzech modułów, z których każdy realizuje inny cel:

- **Moduł A:** Przewiduje dofinansowanie wynajmu mieszkania dla absolwentów opuszczających uczelnie lub szkoły średnie i policealne, na okres rozpoczęcia zatrudnienia w tym poszukiwania pracy.

Ze wsparcia skorzystać ma co najmniej 3 tys. absolwentów. Przewidywany koszt realizacji wsparcia to 150 mln zł w ciągu 3 lat. Operatorem wsparcia jest samorząd powiatowy właściwy ze względu na miejscowość. Informacje o programie są dostępne na stronie Funduszu: <https://www.pfron.org.pl/komunikaty-z-regionu/szczegoly-komunikatu/news/program-samodzielnosc-aktywnosc-mobilnosc-mieszkanie-dla-absolwenta/>

- **Moduł B:** Przewiduje dofinansowanie zamiany mieszkania obciążonego barierami architektonicznymi dla osób z dysfunkcją narządu ruchu.

W ciągu trzech lat ze wsparcia na łączną kwotę 150 mln zł ma skorzystać co najmniej 2,5 tys. osób. Tak jak w module A, operatorem wsparcia jest samorząd powiatowy.

Celem programu jest wsparcie niezależności oraz ułatwianie podejmowania aktywności zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie mieszkania wolnego od barier architektonicznych.

<https://www.pfron.org.pl/komunikaty-z-regionu/szczegoly-komunikatu/news/nowy-program-samodzielnosc-aktywnosc-mobilnosc-dostepne-mieszkanie/>

- **Moduł C:** Program dla organizacji pozarządowych na tworzenie mieszkań wspomaganych oraz wspomaganych społeczności mieszkaniowych dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności wymagających stałego wsparcia.

Ta forma pomocy zakłada się uruchomienie ok. 150 – 250 nowych projektów mieszkań wspomaganych i wspomaganych społeczności mieszkaniowych. W ciągu trzech lat na ten cel przeznaczone zostanie 300 mln zł. Wsparcie będzie realizowane poprzez oddziały PFRON. W maju 2022 r. Rada Nadzorcza Funduszu zatwierdziła do realizacji program.

Celem programu jest stworzenie infrastruktury Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych (WSM), składającej się z kilku odrębnych zespołów mieszkalnych, która służyć ma zapewnieniu niezależności osobom z niepełnosprawnościami w zakresie stylu życia i codziennych czynności. <https://www.pfron.org.pl/aktualnosc/szczegoly-aktualnosc/news/program-samodzielnosc-aktywnosc-mobilnosc-wspomagane-spolecznosci-mieszkanow/>

16 lutego 2021 r. Rada Ministrów uchwaliła dokument **Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030**. Opracowanie i przyjęcie dokumentu stanowi wypełnienie jednego z podstawowych warunków horyzontalnych finansowania polityki spójności UE w latach 2021-2027, jakim jest implementacja, czyli wdrażanie i stosowanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE. Należy zaznaczyć, że dokument był szeroko konsultowany ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami w ramach konsultacji publicznych i uwzględnia postulaty osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Przeszedł też proces uzgodnień międzyresortowych i opiniowania. Strategia zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Zapisy dotyczące konkretnych działań w Strategii, w tym o charakterze legislacyjnym i programowym, zostały poprzedzone diagnozą stanu faktycznego sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Polsce. Na tej podstawie wskazano 8 obszarów priorytetowych

Strategii. Należą do nich: *Niezależne życie, Dostępność, Edukacja, Praca, Warunki życia i ochrona socjalna, Zdrowie, Budowanie świadomości, Koordynacja*. Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

W ramach obszaru priorytetowego „*Niezależne życie*” zaplanowano działania, których nadrzędnym celem jest zagwarantowanie osobom z niepełnosprawnościami prawa do niezależnego życia wynikającego z artykułu 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Należą do nich m.in.:

- ✓ wspieranie możliwości samostanowienia oraz self-adwokatury osób z różnymi niepełnosprawnościami,
- ✓ zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji,
- ✓ zastąpienie zakazu zawierania małżeństw osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób z problemami zdrowia psychicznego regulacjami odnośnie świadomości oświadczenia woli,
- ✓ wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej dla osób z różnymi niepełnosprawnościami,
- ✓ wprowadzenie systemowej usługi opieki wytchnieniowej,
- ✓ wdrożenie systemowej usługi mieszkalnictwa wspomaganego (mieszkanie treningowe i mieszkania wspierane),
- ✓ rozpoczęcie procesu deinstytucjonalizacji czyli przechodzenia z opieki instytucjonalnej do wsparcia osoby w społeczności lokalnej,
- ✓ utworzenie kręgów wsparcia zakładających stworzenie wokół osoby z niepełnosprawnością, zgodnie z jej potrzebami, kręgu osób wspierających, przy połączeniu wsparcia formalnego (np. asystent osobisty, pracownik pomocy społecznej, terapeuta, prawnik) ze wsparciem nieformalnym (rodzina, przyjaciele, znajomi, sąsiedzi, sprzedawca w lokalnym sklepie),
- ✓ wypracowanie mechanizmów umożliwiających złożenie na poziomie krajowym skargi przez osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami,
- ✓ stworzenie systemu monitorowania sytuacji mieszkańców instytucji, odbiorców usług społecznych oraz prewencji i interwencji.

Wskazano, że działania zaplanowane w ramach obszaru priorytetowego *Niezależne życie* mają na celu przede wszystkim:

- ✓ zwiększenie możliwości samostanowienia i wypowiedania się osób z niepełnosprawnościami,
- ✓ zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, publicznym i politycznym,

- ✓ wprowadzenie systemowych rozwiązań w obszarze usług społecznych wspierających osoby z niepełnosprawnościami w oparciu o proces deinstytucjonalizacji,
- ✓ wypracowanie mechanizmów monitorowania zapewniania możliwości realizacji praw osób z niepełnosprawnościami.

W działaniu I.3.4. I. 3.4. *Wdrożenie systemowej usługi mieszkalnictwa wspomaganego*), w tym dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, zaplanowano działania wdrażające proces deinstytucjonalizacji poprzez uregulowanie usługi mieszkalnictwa wspomaganego na poziomie ustawowym i ujednoczenia jej z usługą mieszkalnictwa chronionego. Ujednoczoną formułą docelową stanowiąc będzie mieszkalnictwo wspomagane, dzielące się na typ treningowy (pobyt czasowy) oraz wspierany (pobyt na czas nieokreślony, docelowy). Mieszkalnictwo wspomagane musi uwzględniać potrzeby osób wymagających intensywnego wsparcia, w tym wsparcia całodobowego. Docelowo typ mieszkania wspomaganego wspieranego powinien być kierowany przede wszystkim do osób wymagających intensywnego, całodobowego wsparcia.

Ponadto w ramach wyżej wymienionego priorytetu przewidziano do realizacji działanie I. 3.5. *Centra Opiekuńczo-Mieszkalne – Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe* mające na celu rozwój obecnie istniejąca formy Centrów Opiekuńczo Mieszkalnych w kierunku utworzenia nowych form bardziej ukierunkowanych na realizację postanowień Konwencji (m.in. zmniejszona zostanie liczba mieszkańców) oraz na upodmiotowienie osób z niepełnosprawnościami, łącznie z wprowadzeniem bardziej adekwatnej nazwy - Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe.

Przyszli mieszkańcy, niezależnie od zamieszkiwania w ramach Społeczności będą mogli, zgodnie ze swoimi potrzebami, korzystać z asystencji osobistej, różnych form wsparcia dziennego lub pracować.

Ponadto obecnie trwają prace w ramach projektu pt. ***Opracowanie projektu ustawy wdrażającej Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych o proponowanej nazwie: Ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami wraz z Oceną Skutków Regulacji i uzasadnieniem, jak też propozycji zmian legislacyjnych podążających za nową ustawą***, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach prac I kamienia milowego Analiza faktyczna sytuacji osób z niepełnosprawnościami przeprowadzony został przegląd i analiza wszystkich rozwiązań prawnych z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w tym analiza aktów prawnych pod kątem Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. W ramach prac przeprowadzono analizę aktualnej sytuacji osób z niepełnosprawnościami m.in. w

kontekście mobilności i transportu, edukacji włączającej, zatrudniania osób z niepełnosprawnościami (w tym zatrudniania na otwartym rynku pracy, zatrudniania wspomaganego), a w szczególności regulacjom i rozwiązaniom odnoszącym się do możliwości samostanowienia o sobie i realizacji podstawowych praw i wolności związanych z aktywnym uczestnictwem w życiu społecznym, również w kontekście deinstytucjonalizacji usług społecznych, mieszkalnictwa wspomaganego. Na podstawie zdiagnozowanych aktualnych potrzeb będą wypracowywane rozwiązania i narzędzia również takie niefunkcjonujące w obecnym porządku prawnym. Okres realizacji projektu: 09.2021 – 09.2023.

7.06.2022 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą **Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)**, przedłożoną przez ministra rodziny i polityki społecznej. Strategia rozwoju usług społecznych zakłada realizację procesu deinstytucjonalizacji, czyli przechodzenia od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Usługi społeczne będą koncentrować się na rodzinie i dzieciach, seniorach, osobach z niepełnosprawnościami oraz osobach z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie bezdomności. W ramach zapewnienia wsparcia dla osób niepełnosprawnych zaplanowano działania z zakresu wspierania niezależności i zaplanowano wdrożenie systemowej usługi mieszkalnictwa wspomaganego (Cel szczegółowy nr 3). Tworzone będą mieszkania o różnych profilach (m.in. indywidualne, grupowe, treningowe) oraz będą podejmowane działania z zakresu rozwoju i upowszechniania Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych.

Z wyrazami szacunku

Sekretarz Stanu

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób

Niepełnosprawnych

Paweł Wdówik

/-kwalifikowany podpis

elektroniczny-/